Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GERARD HOGAN
esitatud 19. septembril 2019[1]

Kohtuasi C-523/18

Engie Cartagena SL
versus
Ministerio para la Transición Ecológica,
menetluses osalesid:
Endesa Generación SA,
EDP España SAU,
Bizkaia Energía, SL,
Iberdrola Generación SAU,
Tarragona Power SL,
Bahia de Bizkaia Electricidad SL,
Viesgo Generación, SL

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Audiencia Nacional (üleriigiline kohus, Hispaania))

Eelotsusetaotlus – Elektrienergia siseturu ühiseeskirjad – Direktiiv 2003/54 – Artikli 3 lõige 2 – Direktiiv 2009/72 – Artikli 3 lõige 2 – Kohaldatavus – Mõiste „avalike teenuste osutamise kohustus“

1. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ (ELT 2003, L 176, lk 37; ELT eriväljaanne 12/02, lk 211), artikli 3 lõiget 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 55), artikli 3 lõiget 2.

2. Eelotsusetaotlus on esitatud seoses Engie Cartagena SL (kaebaja) ja Ministerio para la Transición Ecológica (Hispaania ökoloogilise ülemineku ministeerium) vahelise vaidlusega selle üle, kas nõue, et elektriettevõtjad peavad panustama riikliku energiasäästu ja -tõhususe programmi rahastamisse, on seaduslik.

3. See eelotsusetaotlus annab Euroopa Kohtule võimaluse selgitada direktiivi 2003/54 ja direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 kasutatud mõiste „avalike teenuste osutamise kohustus“ tähendust. Esmalt aga on otstarbekas tuua välja asjakohased liidu õigusaktid.

1 Algkeel: inglise.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Direktiiv 2003/54

4. Direktiivi 2003/54 artikli 3 „Avalike teenuste osutamise kohustus ja tarbijakaitse“ lõikes 2 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad asutamislepingu asjakohaseid sätteid, eelkõige artiklit 86 täielikult arvesse võttes ja üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada elektrisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on seotud turvalisusega, sealhulgas varustuskindlusega, tarnete korrapärasuse, kvaliteedi ja hinnaga ning keskkonnakaitsega, sealhulgas energiatõhusus ja kliimakaitse. Need kohustused peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ning tagama EL elektriettevõtjatele võrdse juurdepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale. Seoses käesolevas lõikes nimetatud varustuskindluse, energiatõhusust edendava nõudluse juhtimise ja keskkonnakaitse eesmärkide täitmisega võivad liikmesriigid rakendada pikaajalist planeerimist, võttes arvesse kolmandate isikute võimalusi võrgule juurde pääseda.“

2. Direktiiv 2009/72

5. Direktiiv 2003/54 tunnistati direktiiviga 2009/72 kehtetuks. Direktiivi 2009/72 artikli 48 kohaselt jõustus kehtetuks tunnistamine 3. märtsil 2011 ning viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile tuleb tõlgendada viidetena direktiivile 2009/72.

6. Direktiivi 2009/72 artiklis 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad oma institutsioonilise korra alusel ja võttes asjakohaselt arvesse subsidiaarsuse põhimõtet, kuid ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, et elektriettevõtjad tegutseksid käesoleva direktiivi põhimõtteid järgides konkurentsivõimelise, turvalise ja looduskeskkonda säästva elektrituru loomise nimel ning et ettevõtjaid õiguste ja kohustuste osas ei diskrimineeritaks.

2. Liikmesriigid võivad asutamislepingu asjakohaseid sätteid, eelkõige artiklit 86 täielikult arvesse võttes ja üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada elektrisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on seotud turvalisusega, sealhulgas varustuskindlusega, tarnete korrapärasuse, kvaliteedi ja hinnaga ning keskkonnakaitsega, sealhulgas energiatõhususe, taastuvate energiaallikate ja kliimakaitsega. Need kohustused peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ning tagama [liidu] elektriettevõtjatele võrdse juurdepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale. Seoses käesolevas lõikes nimetatud varustuskindluse, energiatõhusust edendava nõudluse juhtimise ja keskkonnakaitse ning taastuvate energiaallikate eesmärkide täitmisega võivad liikmesriigid rakendada pikaajalist planeerimist, võttes arvesse kolmandate isikute võimalusi võrgule juurde pääseda.

[…]

6. Kui liikmesriik annab tasuks lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustuste täitmise eest rahalist hüvitist, muud liiki hüvitisi ja ainuõigusi, tehakse seda mittediskrimineerivalt ja läbipaistvalt.

[…]

14. Liikmesriigid võivad otsustada, et artiklite 7, 8, 32 ja/või 34 sätteid ei kohaldata, kui see takistaks juriidiliselt või faktiliselt elektriettevõtjatele pandud üldist majandushuvi esindavate kohustuste täitmist, tingimusel et see otsus ei mõjuta elektrikaubanduse arengut sellisel määral, mis oleks vastuolus [liidu] huvidega. Kooskõlas käesoleva direktiiviga ja asutamislepingu artikliga 86 hõlmavad [liidu] huvid muu hulgas ka konkurentsi vabatarbijate leidmiseks.

[…]“.

B. Liikmesriigi õigus

7. Kuninga 23. detsembri 2010. aasta dekreetseadus 14/2010, millega kehtestatakse kiireloomulised meetmed elektrisektori hinna puudujäägi korrigeerimiseks (Real Decreto-ley 14/2010, de 23 de diciembre, por el que se establecen medidas urgentes para la corrección del déficit tarifario del sector eléctrico; *BOE* nr 312, 24.12.2010, lk 106386), on osa meetmete paketist, mille eesmärk on lahendada „hinna puudujääk“, mida laias laastus käsitatakse kui olukorda, kus elektrisüsteemi kulu ei ole vastavuses (eri nimetustega) elektrihindadest teenitava tuluga, mida reguleerib Hispaania Kuningriik.[2] Selle puudujäägi vähendamiseks on kuninga dekreetseadusega 14/2010 ajutiselt jäetud energiasäästu ja -tõhususe tegevuskavade rahastamine aastatel 2011, 2012 ja 2013 teatavate kolmandas lisasättes nimetatud äriühingute kanda.

8. Kuninga dekreetseaduse 14/2010 põhjendustes on märgitud:

„Teiseks, et vähendada hindadega seostatavaid kulutusi, eeldatakse, et tootmisettevõtjad, kelle suhtes kehtib tavaline kord, rahastavad ministrite nõukogu 8. juuli 2005. aasta otsusega vastu võetud 2008.–2012. aasta tegevuskava, millega rakendatakse dokumendis „Hispaania energiasäästu ja -tõhususe strateegia aastateks 2004–2012“ ette nähtud meetmed. Samuti määratakse kindlaks iga äriühingu protsentuaalne osalus selle tegevuskava rahastamises ning muudetakse 2011. aasta riigieelarve seaduse (Ley de Presupuestos Generales del Estado de 2011) sätteid vastavalt.“

9. Kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmandas lisasättes „2011., 2012. ja 2013. aasta energiasäästu ja -tõhususe kavade rahastamine“ on ette nähtud:

„1. Elektriettevõtjatelt kogutavaid summasid, mida kasutatakse rahastamaks ministrite nõukogu 8. juuli 2005. aasta kokkuleppega heaks kiidetud 2008.–2012. aasta tegevuskava, milles täpsustatakse ministrite nõukogu 28. novembri 2003. aasta kokkuleppega heaks kiidetud dokumendi „Hispaania energiasäästu ja -tõhususe strateegia aastateks 2004–2012“ meetmed (Acuerdo de Consejo de Ministros de 8 de julio de 2005, por el que se concretan las medidas del documento de “Estrategia de ahorro y eficiencia energética en España 2004–2012“ aprobado por Acuerdo de Consejo de Ministros de 28 de noviembre de 2003), ning mille suuruseks on aastateks 2011 ja 2012 ette nähtud vastavalt 270 miljonit eurot ja 250 miljonit eurot, rahastavad kõik nimetatud tootmisettevõtjad järgmises tabelis esitatud protsendimääras:

Ettevõtja	Protsendimäär
Endesa Generación, SA	34,66
Iberdrola Generación, SA	32,71
GAS Natural SDG, SA	16,37
Hidroeléctrica del Cantábrico, SA	4,38

2 Meetmetest, mida seadusandja on vastu võtnud puudujäägi vähendamiseks, on kõige olulisemad: i) süsteemile omistatavate kulude ja süsteemi kaasatud isikute maksete reguleerimine; ii) tasude ja reguleeritud hindade heakskiitmine; iii) rahaliste sissemaksete, maksude ja mittemaksuliste panuste sissenõudmine; iv) teatavate kulude katmine riigi üldeelarvest.

E.ON Generación, SL	2,96
AES Cartagena, SRL	2,07
Bizkaia Energía, SL	1,42
Castelnou Energía, SL	1,58
Nueva Generadora del Sur, SA	1,62
Bahía de Bizkaia Electricidad, SL	1.42
Tarragona Power, SL	0,81
Kokku	100,00

2. Lõike 1 kohaselt elektrisüsteemist ministrite nõukogu otsusega vastu võetud tegevuskava heaks makstavad summad rahastatakse 2013. aastal tootmisettevõtjate panustest vastavalt lõikes 1 näidatud protsendimääradele maksimaalselt 150 miljoni euro ulatuses.“

II. Faktilised asjaolud

10. Ministrite nõukogu 8. juuli 2005. aasta otsusega heaks kiidetud 2008.–2012. aasta tegevuskava (edaspidi „tegevuskava“), millega täpsustati dokumendis „Hispaania energiasäästu ja tõhususe strateegia aastateks 2004–2012“ ette nähtud meetmed, põhines energiasäästu ja -tõhususe kui sotsiaalse heaolu aluse, säästva arengu ja tööstuse konkurentsivõime edendamisel. Selle strateegilised eesmärgid olid muu hulgas energiasäästu ja -tõhususe hõlmamine kõikidesse riiklikesse strateegiatesse, eeskätt Hispaania kliimamuutuse strateegiasse; turul konkurentsi edendamine energiasäästu ja -tõhususe juhtpõhimõttel; ning Hispaania Kuningriigile positsiooni kindlustamine energiasäästu ja -tõhususe esirinnas.

11. Algul rahastati tegevuskava kulusid maagaasi ja elektri võrgutasudest. Kuninga dekreetseadusega 14/2010 aga muudeti seda olukorda, nähes ette, et tegevuskava tuleb rahastada üksnes elektritootmisettevõtjatel. Kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmandas lisasättes on loetletud 11 rahastamiskohustusega ettevõtjat ja nende osalusmäärad.

12. Kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmanda lisasätte alusel võeti vastu 27. jaanuari 2014. aasta määrus IET/75/2014, mis reguleerib elektritootmisettevõtjatelt kogutavate vahendite ülekandmist Riikliku Turgude ja Konkurentsi Komisjoni konkreetselt kontolt Energia Mitmekesistamise ja Säästmise Instituudile 2013. aastal 2011.–2020. aasta energiasäästu ja -tõhususe tegevuskava meetmete rakendamiseks ja selles tegevuskavas ette nähtud meetmete rakendamise kriteeriume (Orden IET/75/2014, de 27 de enero, por la que se regulan las transferencias de fondos, con cargo a las empresas productoras de energía eléctrica, de la cuenta específica de la Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia al Instituto para la Diversificación y Ahorro de la Energía, en el año 2013, para la ejecución de las medidas del Plan de Acción de Ahorro y Eficiencia Energética 2011–2020, y los criterios para la ejecución de las medidas contempladas en dicho plan) (*BOE* nr 25, 29.1.2014, lk 5875; edaspidi „vaidlusalune määrus“).

13. Vaidlusaluse määruse artiklis 2 on sätestatud, et 2013. aastaks tegevuskava jaoks eraldatav summa on 150 000 000 eurot. Engie Cartagena SL, kelle kohta kasutati tema endist nime AES Cartagena SRL, pidi maksma 3 105 000 eurot, sest kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmanda lisasätte kohaselt oli ta kohustatud katma 2,07% kogukuludest.

14. Kaebaja (kes siis kandis nime GDF Suez Cartagena Energía SL) pöördus 31. jaanuaril 2014 vaidlusaluse määruse peale kaebusega Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus, Hispaania) poole. Kaebuses palus ta tühistada vaidlusalune määrus ja tunnustada õigust saada hüvitisena tagasi nimetatud määruse kohaselt makstud summad. Eeskätt ei nõustunud Engie Cartagena protsendimääraga (2,07%), mille ta pidi maksma selleks, et rahastada tegevuskava, mis ise rakendati kuninga dekreetseadusega 14/2010.

III. Eelotsusetaotlus

15. Kaebaja väitis muu hulgas, et kõnealune riigisisene õigusakt ei vasta Euroopa Kohtu 20. aprilli 2010. aasta otsusega Federutility jt (C-265/08, EU:C:2010:205) ja 7. septembri 2016. aasta otsusega ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637) kehtestatud kriteeriumidele ja põhimõtetele, mis reguleerivad avalike teenuste osutamise kohustuste rakendamist.

16. Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et vaidlusaluse määruse õiguspärasus, mis on põhikohtuasjas vaidluse all, oleneb sellest, kas kuninga dekreetseadus 14/2010 on liidu õigusega kooskõlas – ja praktikas sellest, kas see kuninga dekreetseadus vastab direktiivi 2003/54 artikli 3 lõikes 2 ja direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 sätestatud põhimõtetele.

17. Seoses sellega on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et kuna kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmandas lisasättes viidatud kohustusliku panuse eesmärk on rahastada tõhususkava, mille eesmärk ja otsene mõte on võtta keskkonnakaitse, sealhulgas energiatõhususe ja kliimakaitsega seotud meetmeid, tuleb seda kohustuslikku panust pidada avalike teenuste osutamise kohustuseks.

18. Nimetatud kohtul on aga kahtlusi kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmanda lisasätte vastavuses liidu õigusele, sest selles sättes ette nähtud kohustuslik panus ei ole selgelt määratletud, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja kontrollitav ega taga seetõttu ettevõtjatele võrdset juurdepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale, nagu nõuavad direktiivi 2003/54 artikli 3 lõige 2 ja direktiivi 2009/72 artikli 3 lõige 2. Muu hulgas ei sisalda see liikmesriigi õigusakt ühtegi viidet selle kohta, miks peavad tegevuskava rahastamisse panustama vaid mõned ettevõtjad, ega mingit teavet panustajate osalusmäärade kindlaksmääramiseks kasutatud kriteeriumi kohta.[3]

19. Sellega seoses otsustas Audiencia Nacional (üleriigiline kohus, Hispaania) menetluse peatada ja taotleda Euroopa Kohtult eelotsust kahes küsimuses:

„1. Kas direktiivide 2003/54/EÜ ja 2009/72/EÜ artikli 3 lõike 2 kohaselt kujutab endast avaliku teenindamise kohustust kuninga dekreetseaduse 14/2010 (Real Decreto-ley 14/2010) kolmas lisasäte „2011., 2012. ja 2013. aasta energiasäästu ja -tõhususe kavade rahastamine“ (Financiación de planes de ahorro y eficiencia energética para los años 2011, 2012 y 2013)?

2. Kui see on tõepoolest avaliku teenindamise kohustus, siis kas see on selgelt määratletud, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja kontrollitav?“

IV. Õiguslik analüüs

20. Esimene eelotsuse küsimus puudutab direktiivi 2003/54 artikli 3 lõike 2 ja direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 tõlgendamist.

3 Tribunal Constitucional (konstitutsioonikohus, Hispaania) märkis 15. novembri 2016. aasta kohtuotsuses (167/2016), et kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmas lisasäte ei riku diskrimineerimiskeelu põhimõtet.

21. Kõigepealt tuleb tähele panna, et direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 on korratud direktiivi 2003/54 artikli 3 lõiget 2 samalaadses sõnastuses.[4] Seepärast piirduksin oma analüüsis mugavuse huvides vaid direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikega 2. Analüüs kehtib siiski mõlema sätte kohta.

22. Oma esimeses küsimuses palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada sisuliselt seda, kas direktiivi 2009/72 artikli 3 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et kohustus rahastada tegevuskava eri meetmeid nagu see, millele on viidatud dekreetseaduse 14/2010 kolmandas lisasättes, võib kujutada endast sama artikli tähenduses avalike teenuste osutamise kohustust.

23. Selles aspektis ei tohi unustada, et direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 on sätestatud, et „[l]iikmesriigid võivad asutamislepingu asjakohaseid sätteid, eelkõige artiklit 86 [nüüd ELTL artikkel 106] täielikult arvesse võttes ja üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada elektrisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on seotud turvalisusega, sealhulgas varustuskindlusega, tarnete korrapärasuse, kvaliteedi ja hinnaga ning keskkonnakaitsega“.[5]

24. Ehkki direktiivis 2003/54 ega ka direktiivis 2009/72 ei ole avalike teenuste osutamise kohustust mõistena määratletud, on täiesti selge, et selle mõiste määratlemine ei ole liikmesriigisisese õiguse küsimus.

25. Tõepoolest on direktiivi 2009/72 põhjenduses 50 märgitud, et „[a]valiku teenuse nõuded tuleks määratleda riigi tasandil, võttes arvesse siseriiklikke tingimusi; liikmesriigid peaksid siiski austama [liidu] õigust“. See sõnastus aga tähendab vaid seda, et teatavatele ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustuste kehtestamine või kehtestamata jätmine on liikmesriikide otsustada, tingimusel et need kohustused on liidu õigusega kooskõlas.[6] Kuna selle mõiste tähenduse kindlaksmääramisega seoses ei ole sõnaselgelt liikmesriikide õigusele viidatud, tuleb igal juhul tõlgendada seda mõistet kogu ühenduses autonoomselt ja ühetaoliselt.[7]

26. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, milles on tõlgendatud artikli 3 lõiget 2, peab meede selleks, et liigituda avalike teenuste osutamise kohustuseks, vastama kahele tingimusele: esiteks olema suunatud üldist majandushuvi pakkuva teenuse saavutamisele[8] ja teiseks kohustama asjaomaseid ettevõtjaid tegutsema teataval viisil erinevalt sellest, mida nad oleksid teinud avatud konkurentsi oludes[9].

4 Peamised erinevused nende kahe sätte vahel seisnevad esiteks selles, et direktiivis 2009/72 on erinevalt direktiivist 2003/54 sõnaselgelt märgitud, et keskkonnakaitsealane eesmärk, mida võidakse avalike teenuste osutamise kohustusega taotleda, hõlmab meetmeid energiatõhususe, taastuvate energiaallikate ja kliimakaitse parendamiseks, ning teiseks selles, et pikaajaline planeerimine, mida liikmesriigid võivad rakendada, võib olla suunatud taastuvate energiaallikatega seotud eesmärkide täitmisele. Need erisused ei ole Euroopa Kohtule esitatud küsimustele vastamisel asjakohased.

5 See tegevusmooduste loetelu ei ole ammendav. Vt analoogia alusel 7. septembri 2016. aasta kohtuotsus ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, punkt 50) ja kohtujurist Mengozzi ettepanek kohtuasjas ANODE (C-121/15, EU:C:2016:248, punkt 52).

6 7. septembri 2016. aasta kohtuotsus ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, punkt 44).

7 Vt nt 6. märtsi 2008. aasta kohtuotsus Nordania Finans ja BG Factoring (C-98/07, EU:C:2008:144, punkt 17). Käesolevas asjas süvendab vajadust ühetaolise kohaldamise järele see, et direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 14 (enne direktiivi 2003/54 artikli 3 lõige 8) on sätestatud, et liikmesriigi meetme kvalifitseerimine selle direktiivi artikli 3 lõike 2 tähenduses avalike teenuste osutamise kohustuseks võimaldab sellel meetmel kalduda kõrvale teatavatest selle direktiivi sätetest. Need kõrvalekalded puudutavad uute võimsuste arendamise loaprotseduuri (artikkel 7), pakkumismenetlust uute võimsuste leidmiseks (artikkel 8), kolmandate isikute juurdepääsu põhi- ja jaotusvõrkudele (artikkel 32) ning klientide varustamist otseliini kaudu (artikkel 34).

8 Vt 7. septembri 2016. aasta kohtuotsus ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, punkt 46); vt analoogia alusel, mis puudutab direktiivi 2003/55/EÜ, 20. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Federutility jt (C-265/08, EU:C:2010:205, punkt 22) ning seoses direktiiviga 2003/54/EÜ 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, punkt 42).

9 Vt selle kohta 7. septembri 2016. aasta kohtuotsus ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, punkt 30) ja analoogia alusel 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, punkt 42). Euroopa Kohus märkis seoses direktiiviga 2009/73, mis peegeldab direktiivi 2009/72 gaasisektori suhtes, et kui liikmesriikidel on direktiivi 2003/54 artikli 3 lõike 9 (mis sarnaneb direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikega 15) kohaselt kohustus teavitada komisjoni kõigist avalike teenuste osutamise kohustuste täitmisega seoses võetud meetmetest, ei ole teatamata jätmine üksi piisav tõendamaks, et kõne all olevate õigusnormidega ei ole avalike teenuste osutamise kohustust kehtestatud. 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, punkt 39).

27. Põhikohtuasjas väidab kaebaja, et niipea, kui meede vastab nendele kahele tingimusele, mis on seotud selle meetme eesmärgi ja mõjuga, tuleb see kvalifitseerida avalike teenuste osutamise kohustuseks. Ta väidab, et kuna tegevuskava rahastamise kohustus tähendab, et selle kohustuse adressaadid peavad teataval viisil tegutsema, tuleb seda kohustust lugeda avalike teenuste osutamise kohustust moodustavaks, niivõrd kui sellel põhineb üldist majandushuvi pakkuva teenuse saavutamine.

28. Mina seda seisukohta ei jaga. Usun, et selleks, et meetme saaks lugeda direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 tähenduses avalike teenuste osutamise kohustuseks, ei pea see mitte ainult vastama kahele eespool nimetatud tingimusele, vaid ka kohustama ettevõtjaid osutama või tarnima selle kohustuse raames konkreetseid teenuseid või kaupu. Pelgalt kohustust maksta riigile või riiklikule üksusele raha kas maksu, tasu või maksulaadse meetme kaudu ei saa iseenesest selles mõttes avalike teenuste osutamise kohustuseks lugeda. [10]

29. Minu hinnangul tuleneb see mõistele „avalike teenuste osutamise kohustus“ liidu õiguses antud tavalisest tähendusest, aga ka direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 sõnastusest, kontekstist ja eesmärkidest.

30. Mis puudutab mõistele „avalike teenuste osutamise kohustus“ liidu õiguses tavapäraselt omistatud tähendust, ei ole sellele mõistele ELTLis ega ka ELLis viidatud. Aluslepingutes on aga viidatud „üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele“, mille saavutamine, nagu eespool osutatud, peaks olema iga avalike teenuste osutamise kohustuse eesmärk. [11]

31. Muu hulgas on ELTL artiklis 106 (enne EMÜ asutamislepingu artikkel 90 ja seejärel EÜ asutamislepingu artikkel 86) sätestatud, et ettevõtjad, kellele on antud selliste teenuste osutamine, alluvad aluslepingute eeskirjadele vaid niivõrd, kui nende eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud ülesannete täitmist. [12]

32. Selle kohta märkis Euroopa Kohus, et ühest küljest on selle sätte eesmärk ühitada liikmesriikide huvi kasutada teatavaid ettevõtjaid *majandus- või sotsiaalpoliitika instrumendina* ja liidu huvi, et järgitaks konkurentsieeskirju ja säilitataks ühisturu ühtsus. [13]

33. Teisest küljest peavad avaliku võimu asutused selleks, et ELTL artikli 106 lõikes 2 ette nähtud aluslepingu normide kohaldamise erand oleks kohaldatav, olema teinud asjaomastele ettevõtjatele ülesandeks üldist majandushuvi pakkuvate teenuste *osutamise* ning peab olema tõendatud, et aluslepingu eeskirjade kohaldamine takistab nendele ettevõtjatele antud *konkreetsete ülesannete täitmist* ja et liidu huve ei kahjustata. [14]

34. Seega toetavad nii ELTL artikli 106 eesmärk kui ka sisu arusaama, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse saavutamine võib eeldada ettevõtjatele teatavate kohustuste kehtestamist, et sundida neid täitma ülesandeid, mis teenivad üldist majandushuvi.

10 Selles aspektis, vastupidi kaebaja argumendile, ei puutu asjasse, et kohtuotsuses ANODE ei ole sellele tingimusele otseselt viidatud. Kui Euroopa Kohus teeb eelotsuse, teeb ta seda vastuseks eelotsuse küsimustele, mitte aga selleks, et kehtestada nende meetmete suhtes ammendav õiguslik regulatsioon. Kuna nimetatud kohtuasjas ei küsitud Euroopa Kohtult otseselt mõiste „avalike teenuste osutamise kohustus“ määratlemise kohta, ega isegi seda, kas niisugune meede, nagu oli tolles kohtuasjas vaidluse all, on avaliku teenuse osutamise kohustus, ei olnud Euroopa Kohus kohustatud ammendavalt nimetama tingimusi, mille kohaselt meede avalike teenuste osutamise kohustuseks kvalifitseerub.

11 Vt samuti ELTL artiklid 14 ja 93 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 36, samuti protokoll nr 26 üldist huvi esindavate teenuste kohta.

12 Sisuliselt markeerib see säte tõdemust, et „mõnikord ei täida turud sotsiaalselt soovitavaid eesmärk, mistõttu tekib turul teenuse alaosutamine [ja et] niisugustel juhtudel võib olla vaja avaliku sektori sekkumist“. Komisjoni 17. oktoobri 2001. aasta aruanne Laekeni Euroopa Ülemkogule üldhuviteenuste kohta (KOM (2001) 589 (lõplik)), punkt 3.

13 Kohtujuristi kursiiv. Vt 21. septembri 1999. aasta kohtuotsus Albany (C-67/96, EU:C:1999:430, punkt 103), 20. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Federutility jt (C-265/08, EU:C:2010:205, punkt 28) ning 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, punkt 41).

14 10. detsembri 1991. aasta kohtuotsus Merci convenzionali Porto di Genova (C-179/90, EU:C:1991:464, punkt 26).

35. Näib valitsevat laialdane üksmeel selles, et mõiste „üldist majandushuvi pakkuvad teenused“ viitab majanduslikku laadi teenustele, mida liikmesriigid või liit allutavad üldise huvi kriteeriumi alusel konkreetsetele avalike teenuste osutamise kohustustele. Need teenused on osa „üldist majandushuvi pakkuvatest teenustest“, millele vahel viidatakse kui „avalikele teenustele“, ehkki see viimati nimetatud termin võib mõnikord osutada, et teenust pakutakse avalikkusele või et teenusele on antud eriline funktsioon avalikes huvides, või ka viidata teenust osutava üksuse omandivormile või õiguslikule seisundile. [15]

36. ELTL artiklis 93 (enne EMÜ asutamislepingu artikkel 77 ja seejärel EÜ asutamislepingu artikkel 73) on kasutatud terminit „avalik teenus“ seoses transpordiga. Selles sättes on ette nähtud, et „[t]oetused ei ole vastuolus aluslepingutega, kui need vastavad transpordi koordineerimise vajadusele või kujutavad endast *avalike teenuste hulka kuuluvate teatud kohustuste* täitmise kulude katmist“. [16]

37. Mõiste „avalike teenuste osutamise kohustus“ on esile kerkinud selle sätte kohaldamisega seoses. [17]

38. Esiteks viitas nõukogu oma 13. mai 1965. aasta otsuses „kohustustele, mis on omased vedajatele pandud avalike teenuste kontseptsioonile“. [18] Seejärel kasutas nõukogu määruses (EMÜ) nr 1191/69 lühemat sõnastust „avaliku teenindamise kohustused“ ja andis selle mõiste kohta esimese omapoolse määratluse sama määruse artikli 2 lõikes 1: „kohustused, mida [ettevõtja] kaubandushuvidest lähtudes endale ei võtaks või ei võtaks samas ulatuses või samadel tingimustel“. [19]

39. Selles aspektis tuleb tähele panna, et selle määruse artikli 2 lõikes 2 toodud näited avaliku teenindamise kohustusest – nimelt toimimiskohustus, veokohustus ja tariifikohustus – puudutavad kõik konkreetse teenuse toimimist.

40. Peale selle on määruse nr 1191/69 artiklis 7 ette nähtud, et avaliku teenindamise kohustuse säilitamise otsuse suhtes võivad kehtida „tingimused, mis on kavandatud *kõnealuse kohustusega seotud toimingute tõhususe suurendamiseks*“ ja et avaliku teenindamise kohustuse lõpetamise otsusega „võib ette näha *asendusteeninduse* sisseseadmise“. [20]

41. Neid selgitusi silmas pidades on ilmne, et määruse nr 1191/69 tähenduses viitas avaliku teenindamise kohustus vaid kohustusele osutada teatavat teenust. [21]

15 Komisjoni 12. mai 2004. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele – Valge raamat üldhuviteenuste kohta, KOM(2004) 374, 1. lisa teine lõik. Mõiste „üldist majandushuvi pakkuvad teenused“ hõlmab nii turu- kui ka turuväliseid teenuseid, mis ametiasutuste liigituse kohaselt pakuvad üldist huvi ja mille suhtes kohaldatakse avaliku teenuse osutamise erikohustust.

16 Kohtujuristi kursiiv.

17 Näib, et semantiline nihe sõnastuse „avalike teenuste hulka kuuluvad kohustused“ ja sõnastuse „avalike teenuste osutamise kohustused“ vahel tuleneb sõnastusest, mida kasutasid mõned selle sektori eksperdid, kes ei olnud juristid, vaid olid insenerid või majandusasjatundjad. Vt S. Ziani, „Du service public à l'obligation de service public“, *LGDJ*, 2015, lk 104.

18 Nõukogu otsus 65/271/EMÜ teatavate raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi valdkonnas konkurentsi mõjutavate sätete ühtlustamise kohta (ELT ingliskeelne eriväljaanne 1965, I seeria, lk 67).

19 Nõukogu 26. juuni 1969. aasta määrus (EMÜ) nr 1191/69 raudtee-, maantee- ja siseveetranspordis osutatavate avalike teenuste kontseptsioonist tulenevaid kohustusi puudutavate liikmesriikidepoolsete meetmete kohta (EÜT 1969, L 156, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 19). Euroopa Kohtu praktika kohaselt oli määruse nr 1191/69 eesmärk kehtestada kord, mida liikmesriigid on kohustatud järgima maismaaveoga tegelevatele ettevõtjatele avaliku teenindamise kohustuste kehtestamisel: vt 24. juuli 2003. aasta kohtuotsus Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 53).

20 Kohtujuristi kursiiv. Tasub ka tähele panna, et selle määruse artikli 6 lõikes 2 on ette nähtud, et „otsustes, mille kohaselt säilitatakse avaliku teenindamise kohustus täielikult või osaliselt või lõpetatakse kohustus kindlaksmääratud ajavahemiku lõpuks, nähakse ette sellest tulenevate finantskohustustega seotud hüvitus.“ Kuna oleks ebaloogiline nõuda liikmesriikidelt, et nad maksaksid hüvitust rahastamiskohustuse lõppemisel, võib ka sel põhjusel järeldada, et avaliku teenindamise kohustus ei hõlma finantseerimiskohustusi.

21 Mõistet „teenus“ tuleb siin käsitada mitteõiguslikus kontekstis ja see viitab sellisena teenuste või kaupade pakkumisele teatavatel tingimustel, mis erinevad turu tingimustest.

42. Kuna määrus nr 1191/69 võeti eeskujuks kõikide võrgu teel osutatavate teenuste ja seejärel kõikide avalike teenuste jaoks, on määruses nr 1191/69 avalike teenuste osutamise kohustuse mõistele omistatud tähendus muutunud liidu õiguses üldtunnustatuks.[22] Direktiivi 2009/72 vastuvõtmise ajal oli liidu õiguses kõige uuem avaliku teenindamise kohustuse mõiste määratlus see, mida on mainitud määruses (EÜ) nr 1370/2007[23] ja mis on üsna sarnane selle mõiste määratlusega määruses nr 1191/69[24]. Määruse nr 1370/2007 artikli 2 punktis e on avaliku teenindamise kohustus määratletud kui „pädeva asutuse määratletud või kindlaksmääratud nõue üldist huvi pakkuva avaliku reisijateveoteenuse osutamise tagamiseks, mida teenusepakkuja oma majanduslikest huvidest lähtuvalt ilma hüvituseta ei osutaks, või ei osutaks samas mahus või samadel tingimustel“.

43. Peale selle kinnitavad mitu komisjoni dokumenti, et see arusaam on üldiselt valdav. Näiteks on komisjon oma 2004. aasta valges raamatus üldhuviteenuste kohta[25] osutanud, et mõiste „avalike teenuste osutamise kohustus“ viitab „erikohustustele, mis avaliku võimu organid panevad *teenuse* osutajale, et tagada teatavate avaliku huvi eesmärkide täitmine […]“[26]. Aastal 2011 avaldatud dokumendis „Euroopa üldhuviteenuste kvaliteediraamistik“ on komisjon määratlenud mõiste „üldist huvi pakkuv teenus (üldhuviteenus)“ kui „*teenused*, mida liikmesriikide ametiasutused käsitavad selliste üldist huvi pakkuvate teenustena, *mille suhtes kehtib avaliku teenuse osutamise kohustus*“.[27] Samuti on komisjon oma juhendis Euroopa Liidu riigiabi, riigihanke ja siseturu eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste, eelkõige üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste suhtes selgitanud, et avalike teenuste osutamise kohustus „tekib ülesande andmisel üldhuvi kriteeriumi alusel ning sellega tagatakse *ülesande* täitmist võimaldavad tingimused“.[28]

44. Lõpuks ei ole sugugi kõige vähem tähtis ka see, et dokumendis „Energia- ja transpordipeadirektoraadi teatis direktiivi 2003/54/EÜ ja 2003/55/EÜ kohta, mis käsitleb elektri ning maagaasi siseturgu“ („Note of the DG Energy & transport on Directive 2003/54/EC and 2003/55/EC on the Internal Market in Electricity and Natural Gas“), mis otseselt käsitleb põhikohtuasjas kõne all olevat sektorit, on komisjon leheküljel 2 pealkirja „Üldist avalike teenuste mõiste legaaldefinitsiooni meeldetuletus“ („Reminder of the legal definition of PSOs“) all sõnaselgelt osutanud, et avaliku teenindamise kohustuse mõistel, mida komisjon kohaldas energiasektoris, on sama tähendus mis vastavalt nõukogu määruse nr 1191/69 artiklile 2 EÜ artikli 86 lõikes 2 (nüüd ELTL artikli 106 lõige 2) või Euroopa Kohtu praktikas.

45. Ehkki ühelgi eespool viidatud komisjoni dokumendil ei ole seadusjõudu, võib siiski täheldada, et kui komisjoni dokumentides on avalike teenuste osutamise kohustusele viidatud, on sellega alati tähistatud konkreetsete teenuste osutamist või kaupade tarnimist.[29]

22 Vt nt nõukogu 23. juuli 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2408/92 ühenduse lennuettevõtjate juurdepääsu kohta ühendusesisestele lennuliinidele (EÜT 1992, L 240, lk 8; ELT eriväljaanne 07/01, lk 420), artikli 2 punkt o ning nõukogu 7. detsembri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 3577/92 teenuste osutamise vabaduse põhimõtte kohaldamise kohta merevedudel liikmesriikides (merekabotaaž) (EÜT 1992, L 364, lk 7; ELT eriväljaanne 06/02, lk 10), artikli 2 punkt 4.

23 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrus, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70 (ELT 2007, L 315, lk 1).

24 Samuti ei tundu, nagu oleks see määratlus välja kujunenud hiljem. Vt nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. veebruari 2017. aasta määruse (EL) 2017/352, millega luuakse sadamateenuse osutamise raamistik ja sadamate finantsläbipaistvuse ühised normid (ELT 2017, L 57, lk 1), artikli 2 punkt 14.

25 Komisjoni 12. mai 2004. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele – Valge raamat üldhuviteenuste kohta, KOM(2004) 374 (lõplik), 1. lisa.

26 Kohtujuristi kursiiv. KOM(2004) 374 (lõplik), 12.05.2004, lk 23.

27 Kohtujuristi kursiiv. KOM(2011) 900 (lõplik), 20.12.2011, lk 3.

28 Kohtujuristi kursiiv. SWD(2013) 53 (lõplik), 29.04.2013, lk 21. Eestikeelses versioonis lk 22 viimane lause.

29 Vt nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiiv 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT 2001, L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 69), artikli 1 punkt 18 või Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1008/2008 ühenduses lennuteenuste osutamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (ELT 2008, L 293, lk 3), artikkel 16.

46. Seevastu, kui teisese õiguse aktid ja kohtuotsused viitavad rahastamiskohustuste olemasolule, viidatakse neile kohustustele mitte kui avalike teenuste osutamise kohustustele, vaid kui hüvitisele, mille eesmärk on rahastada avalike teenuste osutamise kohustusi, mille on endale võtnud mõned teised ettevõtjad.[30] Näiteks on „avaliku teenindamise hüvitis“ määruse nr 1370/2007 artikli 2 punkti g kohaselt „mis tahes eelis, eelkõige rahaline, mida pädev asutus riiklikest vahenditest otseselt või kaudselt eraldab avaliku teenindamise kohustuse täitmise perioodi jooksul või selle perioodiga seoses“. Samamoodi viitab kohtuotsus Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg[31], olles kaugel avalike teenuste osutamise kohustuse mõiste laia käsituse tunnustamisest, rahalistele kohustustele, mis ei kuulu avalike teenuste osutamise kohustuse kategooriasse, vaid on hoopis hüvitis avalike teenuste osutamise kohustuse jaoks. Kõik see tähendab igal juhul, et avalike teenuste osutamise kohustus eeldab ettevõtjalt millegi sellise tegemist või andmist, mille eest ta saab mõnikord hüvitist, seega taas kord toonitades, et pelgalt kohustus maksta maksu või maksulaadset tasu (olenemata sellest, kuidas seda kirjeldatakse) ei ole ise avalike teenuste osutamise kohustus.

47. Eespool kirjeldatut silmas pidades on selge, et avalike teenuste osutamise kohustus, nagu seda liidu õiguses üldiselt käsitatakse, tähendab meetmeid, mille kohaselt ühte või mitut ettevõtjat sunnitakse osutama teenuseid või tarnima kaupu, mida need ettevõtjad ei oleks osutanud või tarninud – või vähemalt mitte samal määral või samadel tingimustel –, kui liikmesriik ei oleks kohustanud neid seda tegema, et saavutada üldist majandushuvi pakkuv eesmärk.

48. Rahastamiskohustused seisavad avalike teenuste osutamise kohustustest eraldi: need kujutavad endast teiste seas ühte võimalust rahastada üldist huvi pakkuvate majanduslike teenuste saavutamist. Kuna üldist huvi pakkuvaid majanduslikke teenuseid võib osutada ka liikmesriik ise, võib esineda rahastamiskohustusi ka ilma, et ühele või teisele ettevõtjale oleks avalike teenuste osutamise kohustust pandud, või esineda avalike teenuste osutamise kohustusi, mida ei ole rahastamiskohustustega tasakaalustatud.

49. Direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 puhul ei toeta sõnastus ega direktiivi eesmärk ega kontekst arusaama, et mõistetel „avalike teenuste osutamise kohustus“ ja „rahastamiskohustus“ on selles sättes teistsugune tähendus kui ülejäänud liidu õiguses.

50. *Mis puudutab artikli 3 lõike 2 sõnastust*, siis viitab see sõnaselgelt EÜ artiklile 86 (nüüd ELTL artikkel 106), millest nähtub, et liidu seadusandja ei soovinud kalduda kõrvale avalike teenuste osutamise kohustusele liidu õiguses tavapäraselt omistatud tähendusest.

51. *Mis puudutab eesmärke*, siis saab direktiivi 2009/72 põhjendusest 3 järeldada, et direktiivi eesmärk on saavutada täiesti avatud ja konkurentsitihe elektrienergia siseturg, kus kõik tarbijad saavad vabalt valida tarnija ja kõik tarnijad oma tooteid vabalt tarnida. Ent *a priori*, erinevalt kohustustest osutada konkreetset teenust või tarnida konkreetseid kaupu ei kahjusta rahastamiskohustused tõenäoliselt sellist eesmärki või kui kahjustabki, siis tõenäoliselt palju vähemal määral.

52. Samuti on direktiivi 2009/72 põhjenduses 50 märgitud, et selle direktiivi eesmärk on „[a]valiku teenusega seotud nõudeid […] ja neist tulenevaid ühiseid miinimumstandardeid […] veelgi tugevdada, et tagada kõikidele tarbijatele […] võimalus konkurentsist ja õiglastest hindadest kasu saada ning et […] [l]iidu kodanikud ja, juhul kui liikmesriigid seda kohaseks peavad, väikeettevõtjad peaksid saama kasu avaliku teenuse kohustusest, eelkõige seoses varustuskindluse ja mõistlike hindadega […]“. Sellest tulenevalt on direktiivi 2009/72 tähenduses avalike teenuste osutamise kohustus selline, mis võib luua ühiseid miinimumstandardeid ja toob kasu määramata isikute ringile, ehkki need ei pruugi tingimata

30 22. novembri 2001. aasta kohtuotsus Ferring (C-53/00, EU:C:2001:627, punkt 26), 7. mai 2009. aasta kohtuotsus Antrop jt (C-504/07, EU:C:2009:290, punkt 20) ning elektrienergia sektoris 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt (C-206/06, EU:C:2008:413, punktid 80 ja 86).

31 24. juuli 2003. aasta kohtuotsus (C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 87 jj).

olla lõpptarbijad. Rahastamiskohustustest ei teki aga ühiseid miinimumstandardeid ning rahastamiskohustus puudutab alati kindlaksmääratud äriühingute rühma, nimelt kas liikmesriike, kui nad otsustavad osutada vaidlusalust üldist majandushuvi pakkuvat teenust ise, või selle teenuse osutamise eest vastutavaid ettevõtjaid.

53. Mis puudutab konteksti, siis tuleb tähele panna, et direktiivi 2009/72 artikli 3 pealkiri on „Avalike teenuste osutamise kohustus ja tarbijakaitse“. See, et direktiiv 2009/72 käsitleb avalike teenuste osutamise kohustusi ja ka tarbijaid, kaldub samuti kinnitama arusaama, et avalike teenuste osutamise kohustused on kohustused tarnida teatavaid kaupu või osutada teenuseid peamiselt tarbijatele.

54. Täheldan samuti, et direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 6 on sätestatud, et „[k]ui liikmesriik annab tasuks *lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustuste täitmise* eest rahalist hüvitist, muud liiki hüvitisi ja ainuõigusi, tehakse seda mittediskrimineerivalt ja läbipaistvalt“.[32] Sellest nähtub, et rahaline kohustus ei ole iseenesest avalike teenuste osutamise kohustus, vaid pigem on selle eesmärk pakkuda hüvitust ettevõtjale, kel tuleb avalikke teenuseid osutada.

55. Põhikohtuasja konkreetseid asjaolusid arvestades juhin lõpuks tähelepanu tõigale, et direktiiv 2009/72 võeti vastu vaid EÜ artikli 95 (nüüd ELTL artikkel 114) alusel, mille teises lõigus on sätestatud, et seda artiklit ei saa kasutada liidu maksumeetmete vastuvõtmiseks. Kuna sellised rahastamiskohustused, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, mille liikmesriik on kehtestanud avaliku sektori kulute katmiseks ja ilma, et asjaomane ettevõtja sellest otseselt kasu saaks, on liidu õiguse tähenduses maksumeetmed, tuleb direktiivi 2009/72 tõlgendada nii, et see hõlmab selliseid kohustusi, välja arvatud eriolukordades.[33]

56. Kui asuda seisukohale, et avalike teenuste osutamise kohustuse mõiste sellist kohustust hõlmab, tähendaks see tõepoolest, et igat maksumeedet või riigiabi meedet tuleb analüüsida ka artikli 3 lõike 2 kontekstis, mis aga lihtsalt ei ole selle sätte eesmärk.

57. Neid kaalutlusi silmas pidades usun, et avalike teenuste osutamise kohustust direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 mõistes tuleb käsitada sellele mõistele liidu õiguses tavapäraselt omistatud tähenduses, nimelt kui ettevõtja kohustust osutada konkreetset teenust (või tarnida konkreetset kaupa) tingimustel (hind, kogus, kvaliteet, teenuse jätkumine), mida ta ei oleks täitnud, kui liikmesriigi õigusaktid teda selleks ei kohustaks, mistõttu üldist majandushuvi pakkuv teenus on tagatud. Seetõttu on avalike teenuste osutamise kohustused kõigest viis reguleerida majandustegevust üldistes huvides ja meetod, mille abil määrata kolmandaid isikuid neid ülesandeid täitma.[34]

58. See järeldus on täiesti kooskõlas kahe senise Euroopa Kohtu otsusega, mis käsitlevad direktiivi 2009/72 artikli 3 lõiget 2. Kohtuasjas Renerga[35] järeldas Euroopa Kohus, et ettevõtjale ei tekkinud avaliku teenuse osutamise kohustust, sest vaidlusalustes liikmesriigi õigusaktides ei olnud ette nähtud selle ettevõtja kohustust toota ja tarnida elektrit taastuvatest energiaallikatest. Kohtuasjas

32 Kohtujuristi kursiiv.

33 Vt kohtujurist Hogani ettepanek UNESA jt (C-105/18–C-113/18, EU:C:2019:395, punkt 35). Käesolevas asjas mainis Hispaania valitsuse esindaja kohtuistungil, et liikmesriigi õigusaktide kohaselt kujutab vaidlusalune rahastamiskohustus avalik-õigusliku kohustuse täitmist vastavalt Hispaania konstitutsiooni artiklile 31 ning on seega maksunduslikku laadi. Ei tohi aga unustada, et maksu, lõivu või muu kohustusliku makse liidu õiguse seisukohast peab kvalifitseerima Euroopa Kohus, lähtudes maksu objektiivsetest tunnustest ja olenemata siseriiklikus õiguses sellele antud kvalifikatsioonist. Vt 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus IRCCS – Fondazione Santa Lucia (C-189/15, EU:C:2017:17, punkt 29).

34 Veel üks võimalus kolmandate isikute määramiseks on teenuste riigihankelepingu sõlmimine. Teenuste riigihankelepingus võidakse avalike teenuste osutamise kohustus määratleda. Vt selle kohta 10. mai 2005. aasta kohtuotsus Itaalia *vs*. komisjon (C-400/99, EU:C:2005:275, punkt 65). Kasutatav meetod on siiski kardinaalselt teistsugune.

35 14. novembri 2018. aasta kohtuotsus Renerga (C-238/17, EU:C:2018:905, punkt 26).

Anchema jt[36] analüüsis Euroopa Kohus selleks, et tuvastada, kas mõningaid toetusi tuleb pidada vastutasuks teenuste eest, mida toetust saanud äriühingud osutasid avalike teenuste osutamise kohustuste täitmiseks, muu hulgas ka seda, kas need toetused on seotud niisuguste teenuste osutamisega, mida osutataks lõpptarbijatele või elektrivaldkonna ettevõtjatele.

59. Seetõttu jagan täielikult komisjoni seisukohta, et selleks, et meede kvalifitseeruks direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 tähenduses avalike teenuste osutamise kohustuseks, ei piisa ainult sellest, et see meede on kehtestatud ühe või mitme ettevõtja suhtes, et sundida neid teatavale konkreetsele tegevusele, mida on vaja üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamiseks, vaid see meede peab ka panema need ettevõtjad osutama konkreetset teenust või tarnima konkreetset kaupa tingimustel, mis ei ole niisugusel turul tavaline praktika.

60. Niisiis ei saa sellist kohustust, nagu on põhikohtuasjas vaidluse all ja mille eesmärk on rahastada tegevuskava, et innustada energiasäästule ja -tõhususele,[37] pidada direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 tähenduses avalike teenuste osutamise kohustuseks, isegi kui rahastatavate meetmete eesmärk on osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust. See ei tähenda, nagu ei kuuluks ükski kõnealune rahaline kohustus – mis näib vähemalt mõnes aspektis meenutavat konkreetsetele energiaettevõtjatele kehtestatud erimaksu – tõenäoliselt mõningate muude liidu õiguse normide kohaldamisalasse, vaid tähendab lihtsalt, et need ei kuulu direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 2 kohaldamisalasse, ja see oli eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus.

61. Seetõttu teen ettepaneku vastata esimesele küsimusele selliselt, et direktiivi 2003/54 artikli 3 lõiget 2 ja direktiivi 2009/72 artikli 3 lõiget 2 ei või tõlgendada nii, et nende kohaselt kujutab kohustus rahastada eri meetmeid niisuguses tegevuskavas nagu see, millele on viidatud kuninga dekreetseaduse 14/2010 kolmandas lisasättes, endast nende sätete tähenduses „avalike teenuste osutamise kohustust“.

62. Võttes arvesse esimese küsimuse vastust, ei ole teisele eelotsuse küsimusele vaja vastata.

V. Ettepanek

63. Nendel kaalutlustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus, Hispaania) esimesele küsimusele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ, artikli 3 lõiget 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ, artikli 3 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nende kohaselt ei või kohustus rahastada eri meetmeid niisuguses tegevuskavas nagu see, millele on viidatud kuninga 23. detsembri 2010. aasta dekreetseaduse 14/2010, millega kehtestatakse kiireloomulised meetmed elektrisektori hinna puudujäägi korrigeerimiseks (Real Decreto-ley 14/2010, de 23 de diciembre, por el que se establecen medidas urgentes para la corrección del déficit tarifario del sector eléctrico), kolmandas lisasättes, kujutada endast nende sätete tähenduses „avalike teenuste osutamise kohustust“.

36 15. mai 2019. aasta kohtuotsus Anchema jt (C-706/17, EU:C:2019:407, punkt 112).

37 Selles aspektis ei tohi tegevuskava eesmärki segi ajada kolmanda lisasätte omaga, mis puudutab ainult otsust muuta selle kava rahastamine äriühingute kohustuseks.